

เอกสารประกอบการสอน

ชุดวิชา
กฎหมายอาญา 1 ครั้งที่ 3

โดย อาจารย์ ดร. สาธิตา วิมลคุณารักษ์

ประมาณ

ประมาท

มาตรา 59 วรรคแรก บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

มาตรา 59 วรรคสี่ กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

คำถาม

นายแดน นำปืนแก๊ปออกมาทำความสะอาด เมื่อเสร็จก็นำปืนดังกล่าวซึ่งได้ขึ้นโกป็นไว้พร้อมทั้งมีลูกกระสุนบรรจุในปืนครบทุกนัด วางพิงฝาห้อง ใกล้เคียงประตูทางเข้าออกไว้แล้วตนก็ไปอาบน้ำ นายดำ หัวเสียเพราะทะเลาะกับหุ้นส่วนมา ด้วยความโมโห จึงเปิดประตูเข้ามาในห้องและปิดกระแทกประตูโดยแรง การปิดประตูโดยแรงทำให้ปืนล้มกระแทกพื้น ปืนลั่นไปถูกนางเชอร์รี่ที่นั่งเล่นในห้อง ได้รับบาดเจ็บ

จงวินิจฉัยว่าในกรณีเช่นนี้ ผู้ใดจะต้องรับผิดชอบทางอาญาหรือไม่ อย่างไร

หลักกฎหมาย

- มาตรา 59 วรรคแรก บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา
- มาตรา 59 วรรคสี่ กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

วินิจฉัย

การจะวินิจฉัยว่าผู้ใดกระทำโดยประมาทจะต้องมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำโดยประมาทเป็นความผิดและพิจารณาการกระทำของผู้กระทำความผิดเปรียบเทียบกับบุคคลสมมุติที่ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกันตามวิสัยและพฤติการณ์เดียวกัน ถ้าผู้กระทำความผิดขาดหรือหย่อนความระมัดระวังไปกว่าบุคคลสมมุติ ก็ถือว่ากระทำโดยประมาท ตามมาตรา 59 วรรค 4

การกระทำของนายแดน นำปืนแก๊ปออกมาทำความสะอาด เมื่อเสร็จก็นำปืนดังกล่าวซึ่งได้ขึ้นไกปืนไว้ พร้อมทั้งมีลูกกระสุนบรรจุในปืนครบทุกนัด วางพิงฝาห้อง ใกล้เคียงกับประตูทางเข้าออกไว้แล้วก็ไปอาบน้ำ เป็นการกระทำที่เสี่ยงต่ออันตราย ซึ่งไม่ใช่ปกติวิสัยที่บุคคลทั่วไปพึงกระทำ บุคคลสมมุติที่ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกันตามวิสัยและพฤติการณ์เดียวกัน ก็จะไม่นำปืนที่มีกระสุน ขึ้นไกและพิงผนังห้องไว้ ดังนั้นนายแดนกระทำโดยประมาท

วินิจฉัย

ส่วนนายคำ หัวเสียเพราะทะเลาะกับหุ้นส่วนมา ด้วยความโมโห จึงเปิดประตูเข้ามาในห้องและปิดกระแทกประตูโดยแรง การปิดประตูโดยแรงทำให้ปืนล้มกระแทกพื้น ปืนลั่นไปถูกนางเชอร์รี่ที่นั่งเล่นในห้อง ได้รับบาดเจ็บ นายคำไม่ทราบข้อเท็จจริงว่า นายแดน นำปืนแก๊ปออกมาทำความสะอาด เมื่อเสร็จก็นำปืนดังกล่าวซึ่งได้ขึ้นโกป็นไว้ พร้อมทั้งมีลูกกระสุนบรรจุในปืนครบทุกนัด วางพิงฝาห้อง ใกล้กับประตูทางเข้าออกไว้ ซึ่งทำให้นายคำต้องมีวิสัยและพฤติการณ์ที่จะต้องระมัดระวังในขณะที่เปิดประตูเข้ามา ดังนั้นการที่ การปิดประตูโดยแรงทำให้ปืนล้มกระแทกพื้น ปืนลั่นไปถูกนางเชอร์รี่ที่นั่งเล่นในห้อง ได้รับบาดเจ็บ นายคำไม่ต้องรับผิด

สรุป

- นายแดนต้องรับผิดชอบฐานประมาททำให้บุคคลอื่นได้รับอันตราย
- ส่วนนายดำไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะถือว่าไม่ประมาท

ความสัมพันธ์ระหว่าง
การกระทำและผล

ความสัมพันธ์ระหว่าง การกระทำและผล

หากผลที่เกิดขึ้นไม่สัมพันธ์กับการกระทำ

ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น

แต่ต้องรับผิดชอบเท่าที่ได้กระทำไปแล้วก่อนหน้าที่จะเกิดผลนั้น

ผลโดยตรง

1

ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลนั้น
หากผลนั้นเป็นผลโดยตรง ตาม
ทฤษฎีเงื่อนไข

2

หากไม่ใช่ผลโดยตรง ก็ไม่ต้องรับ
ผิด

ผลแห่งการกระทำ
ที่ทำให้ผู้กระทำ
ต้องรับโทษหนัก
ขึ้น

ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลนั้น
หากผลนั้นเป็น
ผลโดยตรงตามทฤษฎีเจือปนใจ
และผลธรรมดา ตามทฤษฎีเหตุที่
เหมาะสม

มาตรา 63 ผลกรรมดา

- ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม มีหลักในการพิจารณาคือดูว่าเหตุนั้นเหมาะสมเพียงพอดตามปกติที่จะเกิดผลขึ้นหรือไม่หากเพียงพอก็ต้องรับผิดชอบในผล หากไม่เพียงพอก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น
- "ผลกรรมดา" ตามมาตรา 63 คือผลตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมนั่นเอง
- มาตรา 63 ถ้าผลของการกระทำความผิดใดทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผลของการกระทำความผิดนั้นต้องเป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้

ผลกรรมดา

- "ผลกรรมดา" ตามมาตรา 63 นั้น หมายถึงผลที่ ผู้กระทำสามารถ"คาดเห็น" ความเป็นไปได้ของผลนั้น ซึ่งใช้มาตรฐานของ "วิญญูชน" เป็นหลักในการวินิจฉัย
- การ "คาดเห็น" นี้ไม่ใช่ "เจตนาเล็งเห็นผล"ตามมาตรา 59 ผู้กระทำอาจ "คาดเห็น" โดยไม่ "เล็งเห็นผล" ก็ได้
- เช่น ตัวอย่างแรกที่แดงเผาบ้านของดำและขาวซึ่งนอนอยู่ในห้องใต้ดินโดยที่แดงไม่รู้ ถูกไฟคลอกตาย แแดงไม่รู้ก็ถือว่าแดงไม่มีเจตนาฆ่าขาว ทั้งประสงค์ต่อผลและเล็งเห็นผล (มาตรา 59 วรรค 3)แต่คงต้องถือว่าแดง "คาดเห็น" ผลได้ เพราะเป็นการเผาบ้าน การที่ขาวซึ่งนอนในห้องใต้ดินถูกไฟคลอกตาย คงต้องถือว่าเป็น "ผลกรรมดา"แดงจึงมีความผิดตาม มาตรา 224 วรรคแรก

ความแตกต่างระหว่างผลกรรมดาและผล โดยตรง

- หลัก "ผลกรรมดา" นั้นใช้ได้^๑ในกรณีที่ผลนั้น^๑ปลายเกิดขึ้นนอกเหนือเจตนาของผู้กระทำในตอนแรก
- ส่วนกรณีที่ผู้กระทำมีเจตนาในผลนั้น^๑เกิดขึ้นตั้งแต่ในตอนแรกอยู่แล้ว และในที่สุดผลนั้น^๑ก็เกิดขึ้น เช่นนี้^๑ไม่ใช้หลัก "ผลกรรมดา" แต่ให้ใช้หลัก "ผลโดยตรง" ตามทฤษฎีเงื่อนไข^๑นั่นเอง

เหตุแทรกแซง

ถ้าผลโดยตรงเกิดจากเหตุแทรกแซง ต้อง
เป็นเหตุแทรกแซงที่คาดหมายได้ด้วย

เหตุแทรกแซงที่คาดหมายได้
พิจารณาตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม

เหตุแทรกแซง

เหตุแทรกแซงจาก
เหตุการณ์
ธรรมชาติ

เหตุแทรกแซงจาก
จากการกระทำ
ของผู้เสียหาย

เหตุแทรกแซงจาก
จากการกระทำ
ของจำเลย

เหตุแทรกแซงจาก
จากการกระทำ
ของบุคคลที่สาม

ผลของการกระทำโดยประมาทต้องมีความสัมพันธ์กับ การกระทำโดยประมาท (ผลโดยตรง)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1068/2502

จำเลยรู้อยู่ว่าผู้ตายกำลังโหนตัวอยู่

ข้างนอกรถด้านขวาและกำลังมีรถสวนมาด้วยความเร็ว จำเลยก็มีได้ชลดลดความเร็วลงหรือหยุดรถ เพียงแต่หักรถหลบไปในระยะกระชั้นชิด ผู้ตายจึงถูกรถที่สวนมาเฉี่ยวถึงแก่ความตาย ย่อมได้ข้อว่าเป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ ซึ่งจำเลยอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ เช่นนี้ เป็นการกระทำโดยประมาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1436/2511

เมื่อคดีฟังได้ว่าจำเลยขับรถด้วยความประมาทชนเสาไม้ที่ปักริมทางแฉลบจะไปชนเสาไฟฟ้าอย่างแรงอันเป็นการหวาดเสียวและใกล้อันตรายแล้วแม้ผู้ตายจะกระโดดลงจากรถก่อน หากแต่ในระยะกระชั้นชิดกับที่รถจะเข้าชนเสาไฟฟ้างกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายอันเกิดขึ้นเฉพาหน้า และในที่สุดก็ได้เกิดขึ้นจริง ๆ ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย ก็ต้องถือว่าเป็นผลอันเกิดใกล้ชิดกับเหตุที่จำเลยขับรถด้วยความประมาท จำเลยต้องมีความผิด

ผลของการกระทำโดยประมาทต้องมีความสัมพันธ์กับ

การกระทำโดยประมาท (ผลโดยตรง)

จำเลยที่ 1 พยายามข่มขืนกระทำชำเราผู้ตายโดยใช้กำลังประทุษร้ายผู้ตายจนหมดสติแล้วนำไปทิ้งที่อ่างเก็บน้ำโดยเข้าใจว่าผู้ตายถึงแก่ความตายแล้ว ดังนั้น การที่จำเลยที่ 1 มิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดว่าผู้ตายยังไม่ถึงแก่ความตาย จะถือว่าจำเลยที่ 1 ประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลไม่ได้ การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงขาดองค์ประกอบความผิดตามความใน ป.อ. มาตรา 59 วรรคสาม จำเลยที่ 1 ไม่มีเจตนาฆ่าผู้ตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 แต่กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตายตาม มาตรา 291

ถ้าผลที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยประมาท หรือไม่ใช้ผลโดยตรงจาก การกระทำโดยประมาท ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 114/2510

- จำเลยไม่ได้ขับรถเร็ว และทางลวกไม้ที่ขับมานั้นเป็นทางจำกัดบังคับให้ขับโดยข้างหนึ่งเป็นคลอง อีกข้างหนึ่งเป็นเขาจะขับให้ห่างคลองอีกไม่ได้ เพราะติดเขา การที่ล้อพ่วงเอียงนั้นก็เนื่องจากที่ตรงนั้นเป็นหลุมเอาหินกองไว้ หินแตกเป็นเหตุให้ระดับล้อที่ผ่านไปทรุดต่ำลง เช่นนี้ หาใช่ความประมาทของจำเลยไม่ และรถที่จำเลยขับมาก็คงไม่ได้คว่ำ ถ้าผู้ตายไม่ด่วนตัดสินใจกระโดดลงจากรถเหมือนคนอื่นก็คงไม่ได้รับอันตรายแต่อย่างใด

ถ้าผลที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยประมาท หรือไม่ใช้ผลโดยตรงจาก การกระทำโดยประมาท ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2147/2553
- บริเวณที่เกิดเหตุเป็นสามแยกติดตั้งสัญญาณจราจรไฟ และขณะเกิดเหตุสัญญาณจราจรไฟเป็นสัญญาณจราจรไฟสีเขียวให้เลี้ยวขวา เมื่อได้รับสัญญาณจราจรไฟสีเขียวให้เลี้ยวขวารถทุกคันที่จะเลี้ยวขวาย่อมเคลื่อนที่เล่นเข้าสู่ทางร่วมทางแยกผ่านช่องเดินรถของรถที่เล่นสวนทางมาไปได้ การที่จำเลยขับรถล้าเข้าไปในช่องเดินรถของรถที่เล่นสวนมาก็คือเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเลี้ยวขวาเล่นผ่านช่องเดินรถของรถที่เล่นสวนทางมาเท่านั้น แต่อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเนื่องจากการกระทำของผู้ตายที่ขับรถฝ่าฝืนสัญญาณจราจรไฟสีแดงเล่นเข้าชนรถโดยสารที่จำเลยเป็นผู้ขับโดยที่ไม่ว่าจำเลยหรือผู้ใดก็ไม่อาจคาดคิดได้ จำเลยจึงไม่เป็นฝ่ายประมาท การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตาม ป.อ. มาตรา 291

มาตรา 80
การพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่
กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอด
แล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้นั้น
พยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้น
ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่
กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 81

ผู้ใดกระทำการโดยมุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่การกระทำนั้นไม่สามารถจะบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะเหตุปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำหรือเหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ ให้ถือว่าผู้นั้นพยายามกระทำความผิด แต่ให้ลงโทษไม่เกินครึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าการกระทำดังกล่าวในวรรคแรกได้กระทำไปโดยความเชื่ออย่างงมงาย ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

มาตรา 82

- ผู้ใดพยายามกระทำความผิด หากยับยั้งเสียเองไม่กระทำการให้ตลอด หรือกลับใจแก้ไขไม่ให้การกระทำนั้นบรรลุผล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับการพยายามกระทำความผิดนั้น แต่ถ้าการที่ได้กระทำไปแล้วต้องตามบทกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14715/2557

การที่จำเลยที่ 1 และที่ 2 ร่วมกันตัดผลป่าล้มของผู้เสียหายจนหล่นลงมากองอยู่บนพื้นเป็นการแยกหรือเคลื่อนที่ผลป่าล้มออกจากต้น แต่ยังไม่ทันรวบรวมผลป่าล้ม ผู้เสียหายก็มาพบเสียก่อน ยังถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 และที่ 2 เข้ายึดถือเอาผลป่าล้มจำนวนนั้นไว้แล้วอันเป็นการเอาไปซึ่งทรัพย์สินของผู้เสียหาย

กรณีจึงเป็นความผิดฐานพยายามร่วมกันลักทรัพย์เท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2894/2555

ผู้ตรวจพิสูจน์อาวุธปืนให้การไว้ในชั้นสอบสวนว่า อาวุธปืนแก๊ปของกลางเป็นอาวุธที่สามารถทำอันตรายแก่ชีวิตและวัตถุได้ การที่กระสุนปืนไม่ลั่นเมื่อสับนกปืนนั้นสามารถเกิดขึ้นกับอาวุธปืนได้ หากดินปืนมีความชื้นหรือเปียกชื้น เพราะประกายไฟซึ่งเกิดจากนกปืนสับไปที่แก๊ปปืนไม่สามารถลุกลามไปติดเนื้อดินปืนในลำกล้องเพื่อส่งเม็ดตะกั่วที่บรรจุอยู่ออกไปทางปากกระบอกปืนได้ แสดงว่าในวันเกิดเหตุหากดินปืนที่บรรจุอยู่ในลำกล้องอาวุธปืนของกลางแห้ง ไม่เปียกชื้น กระสุนปืนก็ต้องลั่นส่งเม็ดตะกั่วที่บรรจุอยู่ในลำกล้องออกมาใส่ใบหน้าผู้เสียหายเป็นอันตรายต่อชีวิตได้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการลงมือกระทำความผิดไปตลอดแล้ว แต่การกระทำไม่บรรลุผลอันเป็นการพยายามกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา 80

หาใช่การกระทำนั้นไม่สามารถจะบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนของกลางอันเป็นปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำตามมาตรา 81 แต่อย่างใดไม่